

1927

6. ÉVF.
XL. 20.
MÉGJELE-
NIK HAVONTA
3-SZOR MINDEN
HÓ 10, 20 ÉS 30-AN

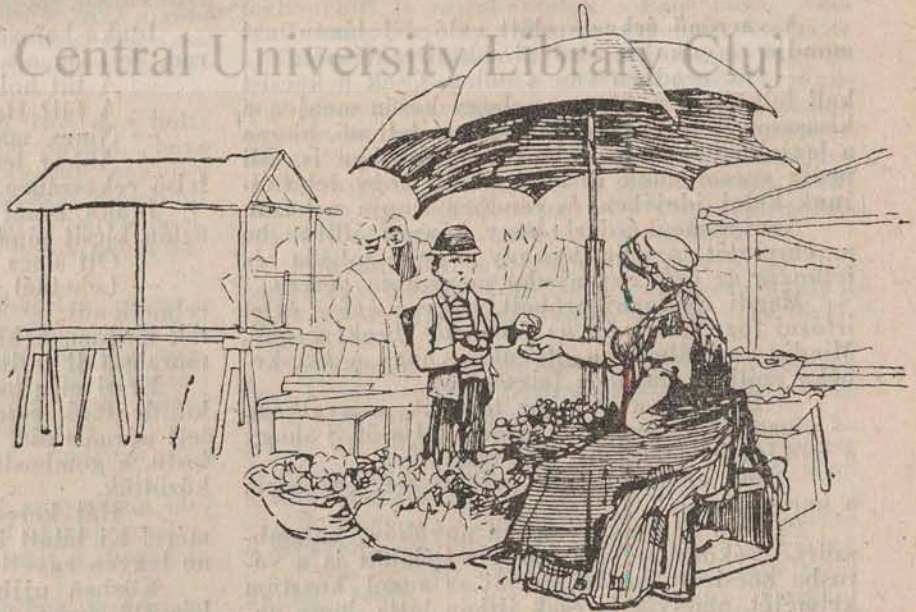
CIMBORA

FŐSZERK.

BENEDEK ELEK

**ROMÁNIA ÉS AZ UTÓD-
ÁLLAMOK EGYETLEN
MAGYARNYELVŰ
KÉPES GYER-
MEK LAPJA**

Palkó almát vesz

— Nénémasszony, hogy adja az almáját? — Edes fiam, hat fillérért a párját. — Nénémasszony, négy fillér a vagyonom, — Isten neki, akkor hát négyért adom. — Nénémasszony, de jó szívé asszony kend. — Ráadásul még egy almát adjon kend. — Nesze fiam, lelkem fiam, itt még egy. — Nénémasszony, a jó Isten áldja meg!
E—ó.

32
SZÁM

Falun

Irta :BARTALIS JÁNOS.

Eljöttem ide, virágaid közé, a magányba,
hogy megismerjelek, Itten.

Itt jobban érzem hatalmad, jóságod,
haragod, szived.

Eljöttem a falusi emberekhez, hogy a falusi emberekkel
egyféleképpen szóljak Hozzád:

„Adj esőt.“ „Adj jó időt.“ „Adj áldást.“

Ó, Uram, itt egyszerűbben, tisztábban cseng neved.

(Alsókosály.)

Itt szebben szól a fohász:

„Istenem, segíts!“ „Uram, légy velem!“

„Adj szerencsét állataimhoz!“

„Őrizz meg tüztől, veszedelemtől.“

„Segíts ,hogy csürrt építsek és betakarodjak.“

„Segíts, hogy a mennyországba jussak.“

Ó, Uram,

itt egyszerűbben, tisztábban, magasztosabban
cseng neved.

Nincs varrótű!

Irta : R. Berde Mária.

I.

A varrónő érkezte előtt való délutánon azt
mondja anyuka az első tücsökcsirrentésnél:

— Na, rendben van a dolog. Csak a kocsi
kell felköltetni pontosan, nehogy későn menjen a
kisasszony elé. Nagyon elkényeztetett nő, hiszen
a legjobb helyeken dolgozik a városban is. Mi
pedig vacsorázunk és lefekszünk, hogy fel tud-
junk kelni idejében és rendben kapja a házat.

Apuka megkérdezi, hogy hányra állítsa be
az ébresztőt, aztán bemegy a hálószobába és
felhuzza az órát az anyuka megszabta percre.

Magdi nyafogni próbált, hogy ő egész éjjel
irtózni fog, mert fél az ébresztő brekegésétől.
Mindig azt álmodja ilyenkor, hogy a kecske-
beka szólítja magához feleségül.

— Ez is a varratáshoz tartozik, angvalkám,
— vigasztalja anyuka és megcsókolja őt. S ahogy
a csóktól felemelkedik, hát felkiált:

— Jaj, ebbe a percebe pattant meg egy szem
a harisnyámon!

És szép harisnya van ma anyukán, galamb-
szürke vékony selyem, mert a délelőtt is a vá-
rosba kocsizott, visszaeserélni az angol kosztüm
kelméjét, amelyikről csak itthon látta, hogy nagy-
yon is öreges a vas-szürke színével.

Most hamar a dívánra a féllábával, kinyujt-
ja egyenesre, nehogy a térdén megfeszüljön a
harisnya. A beteg szem tájékát pedig letapasztja
a mutatóujjával. Aztán szól Idukának, aki az
ablaknál horgol egy kis csipkés szekrényesikon.

— Eridj hamar, hozz egy tűt, de befűzve.
Ott a szürke varróselem a kézimunkakosaram-
ban.

490

Iduka befordul a hálószobába, jó sokáig mar-
rad, de csak a selymet hozza.

— A tűt hol kapom meg?

— A tűt? Hát a kosárban nincsen tű?

— Nincs, mama.

— Akkor lesz a tüspárnában, a szekrényem
felső rekeszében.

Iduka ismét bemegy, ismét soká marad és
aztán kicsit sápadtan tér vissza.

— Ott sincs mama.

— Lehetnél szemesebb is, — szól anyuka tü-
relmetlenül. — A világon mindenért nem futha-
tok magam. Eridj, Erzsi, — küldi most be a va-
csoraasztalt terítő cselédet.

Erzsi még tovább marad, mint az imént Idu-
ka, de több esze van: hozza a fodrokkal diszi-
tett párnáeskát. Hemzseg benne a géptű, a biz-
tostű, a gombostű, de varrótű, az nincs egy sem
közöttük.

— Hát kerestetek valahol az Isten szerel-
mére! Ki látott ilyent, hogy egy ekkora háznál
ne legyen egyetlen varrótű!

Közben ujjbegyét el nem kapná a lefutni
készülő harisnyaszemről.

— Látjátok, hogy nem mozdulhatok, nézzé-
tek csak meg a bluzaim elejét, aztán a toálett-
asztal takarójában is szokott lenni. A cérnakari-
kákba is beszurja néha az ember!

Iduka és Erzsi most újra eltűnnek.

Kapkodó kutatás-matatus indul meg odabent.
Közben gyors, ingerült izengetések, — készjelek
a két szoba között:

— Nincs?... Van, de... Nincs hegye?...

Foka nincs! Akkor a függönyben! Vagy tán a keztyűtartóban! Kiverhettétek ahogy benne turkáltatok!

Anyuka most már egyre hangosabban beszél, ami nem is csoda olyan keserves állásban.

— Hát hagyjátok, ha nincs sehol, fuss át, Erzsi, a szomszédba, az öreg Tólos nénihez. Talán csak elfelejtette, hogy a Magdi macskája ette meg a kotló alól a kicsi csirkéit. Kérj egy tüet, csak egy percere... Percere, ördögöt, hát a varrónó! Kérd az egész holnapra!... Fuss na, te ónmadár!

Pár percnyi idegesítő csend a házban.

Iduka besurrant a gyermekszobába, ahol most kétségbeesetten kotorász a saját ruhái, skatulyái között. Magdi az ebédloablaknál felhágott a lábtevő székre. Fél szemmel Iduka felé pislantgat, féllel pedig a tornácra tekint végig, a kiskapu nyílását lesyve. Óh, csak érkeznek meg már Erzsi a tüvel, máskülönbén egészen bizonyos, hogy Idukának gyűl meg a baja.

Erzsi savanyu arccal, lassan kullog be a kapun.

— Nem ad a vén zsgori! Pedig van, ne féljen a nagyságos asszony, de ez afféle, aki a szemtetet se adja másnak: azt hazudta, hogy egy vas-tag kabátot foltozott délután s beletörte az utolsó tüjét.

— Hát akkor nincs más mód, fuss el a boltba és hozz egyet. Azaz hogy nem bánom, hozz kettőt, üsse kő... Bár spórolni akarok, annyiba kerültek a kelmék! Kilencest, hosszut, aranyfülüt hozz, legalább meg fog felelni a varrónőnek is. Irják csak fel, mert most nem tudok pénzt keresni elő.

Erzsi a tornácra gyanusan kacsint egyet a vacsoracsillag felé, ellenkezni nem mer, hát fut, mint a bolond. Annál jobban lapul, amikor visszatér. Már messziről látta, hogy a boltos bezárt: péntek estéje van... ilyenkor nem ad senki fiának.

— Átfutok a vén Sárihoz... — hártja el a kitörni készülő vihart:

A vén Sári még a boldogult nagymama idejében dadáskodott a háznál. Most egy kis zsellépcéptán lakik a kert végén túl, amit a nagy tata biztosított neki haláláig.

Erzsi varrásnál találja az öregot. Madzaggal felkötve a Sári néni okuláréja, s a madzag végére követ erősített. Azt dugja a kontyába, úgy áll meg jól a szemüveg.

Sári néni át is adja a maga tüjét. Oh, hogyan! A drága fiatal nagysága számára! Akár holnaputánig, akár örökre!

Hanem csak ez kellett Erzsinek, hogy a házba merete hozni és meg merete mutatni azt a szerzőszámot, amit Sári néni tünek használ. Kisebbszágba nem látván befűzni, ő szegény egy hosszú, bunkósfoku zsákvarrótűt dédelget személfénye gyanánt... Elég volna, hogy három-négy szál repedjen szét tőle a pókháló harisnyában. Hát a varrónó! A finom uri varrónó, mit szólna ehhez a vasvillafoghoz!

Volna még egy más lehetőség: Laura tánti, az apuka öreg nénije őrizget egy tüet, egy se-lyembevont skatulya fenekén, piros szivalaku párnácskába szurva. A vőlegénye gombját varrta volt fél vele, amikor az a bosnyák háboruba indult...

Laura néni sirva fakad, ahogy ez a tü csak szoba kerül, varrni pedig vele csak az ő szemfedőjét szabad.

Ez a gondolat, hogy volna segítség és még sinesen, végleg felbőszíti anyukát.

— Turjátok fel a házat, — kiáltja elszabaduló méreggel — kutassatok át mindent!... Megállj csak, kisasszony, — förmed rá Idukára — a tegnapelőtt is rajtakaptalak a babázáson, ahelyett, hogy a zsebkendőimre horgolnál. Csakis te lopigárod el a tüimet a haszontalanóságaidhoz. És persze el is vesztetted, mihelyt a kezzedbe kaptad! Hiszen, már ahogy beszurod a tüet a ruhád elejébe, az is mutatja, hogy milven rendetlen vagy. Magdi miatt is folyton reszketek, utoljára le fog nyelni az a gyermek egy tüet vagy gviszűt, ugy hagyod szerteséjjel a veszedelmes dolgokat. Már nem is tarthatok tüet sehol!

Mig anyuka így szidja, szegény Iduka Erzsivel egyetemben fordítja fel az egész házat a tüért. És amellet folytonosan szipog is és törülgeti az orrát.

Közben apuka visszajön a kertből, ahol az érni kezdő szőlőből szedett egy kis ujság-csemétét a varrónó tisztelőtére.

— Mi történik itt? — kérdezi a küszöbre érve és meglepetten pillant körül. — Csak nem a tüért teszitek tüvé a házat?

És rámosolyog Idukára, aki a földön hasalva a szekrény alá világít egy kis kurta gyertyával.

Csak ez kell anyukának. Elkezd sikoltozni apuka felé: — Ugy, maga ilyenkor viceket gyárt! Oh, Istenem, milyen szerencsétlen is vagyok!

Most már anyuka is zokog. Apuka pedig kénytelen elibeállani és a legszebb hangon csitítani:

(Vége következik.)

STOLWERCK TEJCSOKOLADÉ A LEGJOBB

A Fehér Sas.

Vidám diákregegy.

Írta: Fabián Gyula. Rajzolta: J. Bicző Ilona.

— A nagy szellemre mondom, hogy nincs szebb látvány a világon, mint a huszár és a vad prairiken a musztágon vágató indián! Én a világért sem adnám, ha paripám lenne és én azon repülhetnék végig itt a sikon.

A nagy főnök kijelentésére hallatlanul érdekes nyilatkozat viszhangozott a Mezei Samu szájából.

— Oh, én gyakran lovagolok. Amikor akarok, akkor ülök lóra és egy-egy órácskát sétalovagolok.

Mindenki megdermedt Mezei Samu fölényes kijelentésére. Az indiánusok gunnyal néztek végig szentelen tagtársukon.

Samut a fagyos guny felhevítette és a vért az arcába kergette.

— Nos igen, — mondta félig-meddig rosszul leplezett közönnyel, — nos igen, szoktam sétalovagolni. Az igaz ugyan, hogy csak az udvarunkon, az eperfától az istállóig, de hát ez is elég egy indiánustól, aki a Kálvária-utcába lakik.

— Oszti min lovagolsz te tulajdonképen?! — tört ki Gecse Pistából a méltatlankodás — Tán-tég biz' macskán!

— Min lovagolok? Paripán, Valódi lovon. Az apám üzletéhez ló is tartozik. Benne van a leltárban is, 365 szám alatt. Ló. Igazi ló!

A nagy indián főnökben forrott a méreg. Fejdiszének fácántollai idegesen rezegtek, mint a nádszál, amikor a közelgő orkán előszele éri. De az indián nyugalom és méltóság érzete lebirta lelkében a feltörő vihart és gunyosan kérdezte:

— „Kék róka” testvéremnek musztáng nyerit a farmjában? Nem is tudtam eddig róla. Micsoda ló az?

— Hogy micsoda ló? Hát a Szellő! A mi Szellőnk. Hát az nem ló?!

Az indiánusok gunyosan nevettek.

A „Szürke farkas” egy vén tizenhárompróbás diplomatahoz illő ábrázatot öltve magára, enyhe finomsággal szólt oda a „Kék rókához”.

— A Szellő? Ismerem. Lónak ló, de csak virslinek való! . . .

Egetverő hahota támadt erre. Az indiánusok majd a földre gurultak nevetükből.

A Szellőt mindenki ismerte. Ez a Mezeiék öreg, kiérdemesült gebéje volt. Szürke-szörű, csupa esont és bőr állat, amely ha nagy nehezen végigkocogott a Kálvária-utcán, úgy csörömpölt és

csikorgott a esontjaival, mint az uthengerelő masina.

Mezei bácsi nagyon szerette a Szellőt. Ez az állat tulajdonképpen kimustrált huszárló volt. Amikor az öreg Mezei utazó kereskedő volt, a Szellő huzta faluról-falura a portékás kordét. Hogy azután a Szellő kivénült, hát Mezei ur bizony csak tovább tartotta a hűséges Szellőt, amely azelőtt minden bajának türelmes osztályosa volt. Szerette, becsülte. Nem vált volna meg tőle semmiért. „Csak hadd muljék ki tisztességben, becsületben a derék Szellő. Megérdemli!” — Mondogatta mindig Mezei ur, ha valaki arra célzott, hogy a Szellő már semmi hasznot nem hajt.

Lehet, hogy amíg a Szellő fiatal volt és valami daliás huszártiszt lovagolt rajta, hát gyors lábával méltán kiérdemelte a nevét. De amikor megrokkant és kimustrálták a huszárlóvak díszes csapatából, akkor bizony más nevet vehetett volna fel. Mezei ur egy zupás-örmestertől vette meg a szürkét, de a nevét bizony nem változtatta meg.

Ne csodálkozzunk hát rajta, hogy az indiánus csapat olyan jót mulatott a Szellőn, amikor Mezei Samu megemlítette.

Samuban felébredt a dac és az indiánus önzet.

— Mit kacagnak indiánus testvéreim? A Szellő a prairi musztángjainak ékes virága. Ha én felülök a hátára, úgy repülök végig a katonai gyakorlótéren, mint a villám!

— Micsoda? Mint a villám? Talán mint a százlábu pinceféreg! — mondta megvetően a „Szürke farkas”.

— Pinceféreg?! Pinceféreg?! Hogy keverhet ilyen gyalázatot a nagy főnök egy ártatlan paripa fejére!? Igen is! Azt mondom, hogy a Szellő úgy végig száguld ezen a téren, mint a szélvész. Erre bármilyen fogadást ajánlok. Hough!

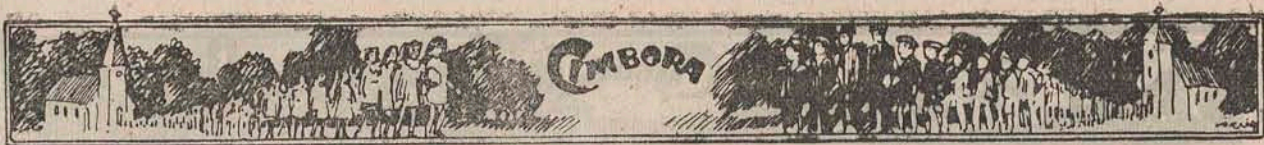
— Psaw! — legyintett a nagy főnök hanyagul, — delawar testvérem elveszteni bizonyosan a fogadást.

— Nem fogom elveszteni. Erre a fogadásra fel merem tenni tét gyanánt a tulajdon skalpomat.

— A skalpodat? Csak tartsd meg magadnak a skalpodat. Legalább megfésülhetnéd!

— Stopp! Álljon a fogadás! Ide a kezed. Samuel! Csapd szét most „Fehér sas” testvérem. Megnyerem a fogadást. Akkor a kulimázzal kikenem a Szellő esontjait, hogy ne csikorogjanak annyira.

— De iszen! Nem fogsz te enni az én kulimázomból, mert én nyerem meg a fogadást. Mikor döntsük el?

— Akár holnap.

— Jól van. Holnap délelőtt. Majd meglátjátok, hogy kívágja a Szellő a maga becsületét. Nagyon derék, intelligens paripa az. Mint huszárló, háboruban is volt. Egy golyó most is benn van a combjában, attól santit egy kissé. Hogy a félszemére vak? És kihullottak a fogai? Az nem mérvadó. Elvégre nem a fogain szalad!

— No majd meglátjuk holnap!

Másnap a katonai gyakorlótérre elsőnek Matolsi Ferkó, Gyula, Laci érkeztek meg. Mezei Samunak se hite se hamva. Gece is megjött Talpassal.

Hát várakoztak. Álldegáltak. Nézelődtek erre, arra.

A téren nagy sürgés-forgás volt. Egy teljes huszárezred vonult ki az egész tisztikarával. A tisztek között fényes rendjelekkel díszített ezredesek, tábornokok lovagoltak. Közöttük a legfényesebb, egy daliás magatartású délceg katonatiszt, akinek a melle nem is látszott a sok érdemjeltől és kitüntetéstől.

— Ki lehet az? — érdeklődtek a kis indiánok.

— Ki lehet más, mint Döbrentey tábornok-nagy ur, akinek a nevét ez az ezred is viseli, — szólott Ferkó. Rögtön ráismertem. A fotográfiája bent van a képes kalandáriumban.

— Hát ő az? Most már tudom, hogy kicsoda! Róla nevezték el a bajuszpedrőt is, amellyel a huszárok a bajuszukat viaszkolják. Mezeiék is ezt árulják, kis kerek pléhskatulyában, annak a tetején is rajta van a tábornok nagy ur képe olyn hegyes bajusszal, mint egy 50 fokos hegyes szög.

— Uff! — rikkantotta el magát Gece Pista.

— Az apám zsebében is ilyen bajuszpedró van.

— Mit kereshet itt a tábornok nagy ur?

— Hát hiszen ő az ezred tulajdonosa. Most meglátogatta az ezredét és disz-szemlét tart fölötté.

— Persze, persze! Hej, de szépek is ezek a huszárok! Ha delawár nem volnék, huszár szeretnék lenni.

A huszárok elvonultak toporzékoló lovaikon. Átvágtattak a gyakorlótérre és messze, messze föl-sorakoztak. Alig látszottak. Csak a trombitaszó hallatszott néha. Az is elhallgatott. Talán akkor léptetett végig a tábornok nagy ur az ezrede előtt.

A delawárok úgy elmerültek a huszárezred szemlélésében, hogy csak akkor ocsudtak fel az elbámulásból, amikor a hátuk mögött nagy noszogatót és kiabálást hallottak.

Hátranéztek.

Mezei Samu érkezett meg a Szellővel, amelyet kantárjánál fogva húzott maga után. Mákos Peti hátul tolta a lovat és erősen noszogatta. A vén gebe úgy mászott, mint a csiga-biga.

— Gyí, Szellő! No, még csak kettőt lépj! No, még csak hármat. Mindjárt ott leszünk.

Végre nehezen elértek oda, ahol az indiánok várakoztak a táltosra. Az érkezők üdvözölték a főnököt és a törzs többi tagjait.

Samu nagy körültekintéssel megtette az előkészületeket ahhoz, hogy végignyargaljon musztángján a nagy mezőn és megnyerje a fogadást.

Először is felöltötte a delawárok harci jelmezt. Pulyka és libatollakból összeállított remek fejdíszot tett a fejére, hátára csatolta a nyilat és a paizsot, övébe szurta a tomahawkot.

Nagyot sóhajtván hozzáfogott a felszálláshoz. Gece Pista segített neki ennél a műveletnél. Amikor Szellő tudatára ébredt annak, hogy el-lene merénylet készül, nagyon meglepődött. Fél szemével méltatlankodva felpislantott, úgy, mint amikor a liba pislant föl az égre, ha esősepp koppan a fejére: „vajjon lesz-e eső?” De azután beletörődni látszott a sorsába, mert nyugodtan állotta azt az ostromot, amelyet Samu indított ellene.

Fölpattanni egy musztángra?! Nos, ez sokkal nehezebb ügynek bizonyult, mint amilyen-nek az első pillantásra látszott. A „Kék róka” sehogysem bírt felmászni a Szellő hátára. Végre a főnök és a „Fehér sas” fölsegítették.

Samu szomorúan nézett le a delawár törzs-re. A tegnapi nagy bizalom elszállott szívéből. Kegyetlen kétségek gyötörték. Fenn ült már a táltos, de hogyan kerül le róla?

Meghatott kebelével búcsuzott el.

— No, szervusztok! Isten veletek! Én most elvágtatok!

— Szervusz! Manitu legyen veled! — intettek az indiánok.

— Gyí, Szellő! Trapp! Trapp!

De a táltos nem mozdult. Békésen állott tovább. Semmi szándékot nem árult el a helyváltoztatásra.

— Gyí, Szellő! Indulj már! Most már vágathatsz! — s oldalba rugta a musztángot. Semmi hatás. Az nem mozdult. Makacsul állott tovább.

A delawárok nevettek. Samu is elkényszeredetten, szégyenlősen mosolygott. Aztán arca elszomorodott. Igen restelte a dolgot. Ugy látszik, hogy elveszti a fogadást, amelyet tegnap olyan nagy garral kötött.

De akkor . . .

Halljatok csak csudát!

(Folyt. köv.)

MAGYAR PANTHEON

Írja Lengyel Miklós dr.

Kölcsey Ferenc (1790—1838)

Kölcsey Ferenc érzékeny, finom lelke a sors csapásai következtében még finomabbá vált, még jobban hajlott arra, hogy az emberi szenvedést költészetében kifejezhesse. Korán árván maradt, félszemét is elvesztette himlőben. S míg a debreceni kollégium növendékei vidám játékokkal szórakoztak, a magábavonuló, elmélyedő és korán érett ifju könyveinek élt, jövődő terveit szövögette és képzeletében ott látta magát azoknak a nagyoknak élén, akik a szenvedések ellen küzdenek és életüket az elnyomottak, nemzetük vagy az egész emberiség sorsának jobbra fordulásáért áldozzák fel.

Kazinczy Ferencel, a magyar írók lelkes vezérével, már Debrecenből levelezni kezd. Mikor elhagyja az alföldi nagy várost, már folyik a kemény küzdelem Kazinczy és ellenfelei között Kazinczy az ujtítás embere. Közeledni akar a művelt Nyugathoz; érzi, hogy a középkori intézményektől szabadulnia kell nemzetének, különben napjai meg vannak számlálva. Első sorban a gondolat kifejezésének eszközéért, a nyelvért küzd. Nem riad vissza az erőszakos

ujtástól: minden eszközt jónak vél arra, hogy nehézkes, szavakban hiányos, fordulatokban szegény nyelvünket kiművelje. Ha a gondolat eszköze megvan, megszületik a gondolat is. Ha a reform ezen a téren sikerül, elő van készítve az út a többi reformok számára. A mestert, Kazinczyt, kemény támadás éri. Megjelenik egy gúnyos irat, amely nevetségessé akarja tenni a nyelvujtást. Kölcsey siet a vezér segítségére. Kazinczy, barátainak támogatásával, megírja a gúnyolóldó **Mondolatra a Feleletet**. —

Nem tartózkodik az akkor még idegen Pesten, hazamegy ősi birtokára és gazdálkodik. A nyelvujtítás körül lassanként eleséendesedik a harc, de minden más téren fellobog. Két párt áll mereven szemben egymással. Egyik a régi magyar világ megmentésére törekszik, a másik ujtásokat akar. Az előbbieket azt hiszik, hogy Európa közepén megmarad és csakis úgy marad meg hazánk, ha minden téren ragaszkodik az ősi törvényekhez. A másik belátta, hogy a törvények és intézmények is alá vannak vetve a mulandóságnak. A régen letűnt nemzedékekre szabott alkotások nem segítik, hanem inkább a fejlődésben akadályozzák az újabb korok gyermekeit. Kölcsey szívvel-lélekkel az ujtítókhöz csatlakozik. Vármegyéje követnek küldi a pozsonyi országgyűlésre. Itt a legnépszerűbb ellenzéki szónokok között emlegetik. Valahányszor az elnyomottak érdekében szólni lehet, Kölcsey szava mindig felhangzik: az elnyomott jobbagyság, a szomorú sorsra jutott lengyel nemzet, a hazájában csaknem hontalanná vált magyar nyelv lelkes védőre találunk benne. Már ifju korában készült a szónoki pályára: beszédeket írt. Elképzelt helyzeteket és megírta gyakorlatból soha el nem mondott beszédeit. Ezért tüntetett fel az országgyűlésen már első alkalommal. Prózai művein gyakran megérezzük, hogy szónoknak készült: irás közben hallgatóságot képzel maga elé. Szónoki beszédei nem mind politikaiak.

Szokásban volt és van ma is, hogy tudós társaságok elhunyt tagtársuk emlékét megörökítik. Valaki emlékbeszédet tart felettük. Így tartott ő emlékbeszédet Kazinczy és Berzsenyi fölött. Megrázza irodalmi pályájukat, törekvéseiket, sőt azt az egész kort, melynek gyermekei

voltak. Ezek az emlékbeszédek irodalmi jellemrajzok.

Foglalkozott ő a kritikával fiatalon is. Nézete a bírálat terén nem egyezett meg a Kazinczyéval. A vezérnek az volt a törekvése, hogy mennél több embert bátorítson az írásra. Szerinte, a fejlődő irodalomnak és a fejlődésnek induló nyelvnek szüksége van arra, hogy nagyszámu író tartsa ébren a közönség érdeklődését. Kölcsey a sok tehetségtelen írótól a még műveletlen magyar közönség izlését féltette; azt hitte, hogy az igazi tehetségek elsorvadnak, ha a közönség egy színvonalra helyezi őket a tehetségtelennel. Fiatalos hevességgel ragadja kezébe a tollat. Nemes cél lebeg előtte: az irodalom megtisztítása. Nem volt szerencsés kritikáival. A nemetes költői irány hívét, Kis Jánost, elismerésben részesíti, de keményen megtámadja Csokonait és Berzsenyit. Csokonai már nem él; népszerűségének sem árt a támadás, de a betegesen érzékeny Berzsenyit hosszú időre elnémitja. A magyar írók nem voltak hozzászokva a bírálathoz, szinte személyes sértésnek tekintették az erős kritikát. Berzsenyi bizonyára annak vette. Készül is sokáig, hogy tökéletes feleletet adhasson a fiatal kritikuskának. Végül is Kölcsey szolgált teljes elégtételt: ő tartja Berzsenyi felett az emlékbeszédet.

Kölcsey Ferenc hazafias költészetében sok tekintetben közel áll Berzsenyihez. Mind a kettő a multból merítenek erőt: a dicsőséges, sokszor zivataros, sokszor szenvedésekkel teli mult közelebb áll lelkükhöz, mint a kicsinyes, megalkuvó, a jövő felé bátortalanul és botorkálva haladó jelen. A multat mindig valami aranyos köd burkolja. A ködön keresztül minden nagyobbak, értékesebbek és szebbnek látszik, még a szenvedések is.

A **Himnuszban** szintén végigpillant a multon, de reménykedve néz a jövő felé: annyit szenvedett már a nemzet, hogy nemcsak a multért, hanem a jövőért is megbühödött. A **Himnusz** alap gondolata rokon a **Szózatéval**. Ahogy visszapillant a letűnt századokba, föltűnik előtte Zrínyi Miklósnak, a nagy költőnek és politikusnak alakja. Eszébe ötlük az a gondolat, vajjon mit érezne Zrínyi, ha feltámadna és végignézne az elkorcsosult magyarságon. Két költeményben szólaltatja meg magát, az új életre támadt költőt.

De nemcsak a nemzet szenvedése foglalkoztatja. **Vanitatum vanitas** (Hiúságok hiúsága) című költeményében az emberi faj szenvedésével foglalkozik. Ebben a keserű költeményében azt hirdeti, minden emberi törekvés, minden elért cél, minden elért művészeti, tudományos vagy harctéri siker értéktelen semmiség, ha magasabb szempontból nézzük, ha felülemelkedve emberi mivoltunkon lenézhetnénk a nyüzsgő, látszólag

— de csak emberi szempontból fontos célok után lihegve törtető embertársainkra. Ez a sötét gondolat csak ritkán fogja el; érzi, hogy hivatása van; elmaradt nemzetét kell az európai kultúrnépek színvonalára emelnie.

Élete végét az üldözött Wesselényi Miklós báró védelmének szenteli. A szabadelvű, reformokért küzdő erdélyi főurat meg akarja menteni. De már ekkor a halál leselkedik rá. Hideg csontkezeknek érintésére kihull kezéből a toll, mely mindig nemzetéért, az igazságért, az elnyomottakért harcolt; megáll dobogása annak a szívnek, mely minden szépért és nemesért lelkeseedett

Szép levél

Édes Elek Nagyapó!

Már több mint két hete járunk iskolába. Olyan boldog vagyok, nagyapó! A kedvenc tanárnőnk osztály főnöknőnk. A más osztálybeliek mindig hajtogatják: „De jó dolguk van a harmadik polgáristáknak: Máter Victória az osztályfőnöknőjük!” De igazán, nagyapó, olyan tanárnőm, mint ez a kedves nővér, még soha nem volt nekem. Nagyon, nagyon szeretjük, tiszteljük és mégis félünk tőle. Ha valamelyikünk rossz volt, megbünteti: nem tesz kivételt. De a büntetéssel el van intézve: nem említi többet a dolgot. Haragosnak, türelmetlennek, idegesnek még sohasem láttam. Pedig t. Máter Victóriánál nem lenne csodálatos, ha ideges volna. Már 25 éve tanít és pedig a legnehezebb tárgyat: a számtant, mértant és algebrát.

De nagyon sokat irtam most erről, ami úgysem érdekli nagyapót. (Dehogy nem.) Csak olyan boldog vagyok és jól esett arra gondolnom, hogy nagyapó is tudja, milyen boldog az unokája.

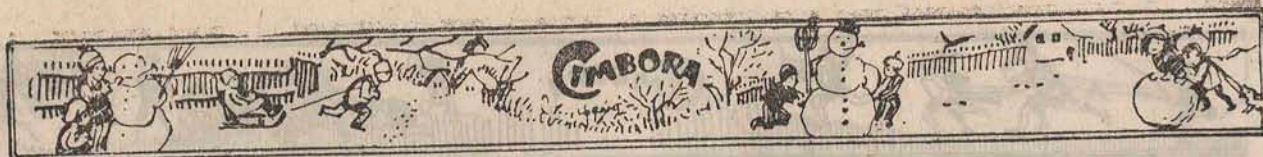
A mult hét elején rettenetes zivatar dühöngött Várad felett. Egy villám belesapott a villanybiztosítékba és így elaludt a villany. Mivel a sötétségben nem volt mást mit csinálni, kinéztünk az ablakon. Sötét lila alapon világos lila, majdnem fehér villámok cikkáztak leggyönyörűbb, legváltozatosabb alakokban. Egy a látóhártyától fel egészen az ég félmagasságáig egy cikk-cakkos ovál, kör, félkör, sáv, persze, olyan gyorsan, hogy alig fogta fel a szem, már eltűnt. Sokszor oly világos volt egy pillanattal, mint nappal. Amellett iszonyuan dörgött, csattogott a mennyből. Valóban, borzalmasan gyönyörű volt. Kisérteül úgy esett az eső, mintha dézsából öntenék.

Milyen bölcsen rendelte a jó Isten a villám mellé az esőt! Amit a villám meggyújt, az eső mindjárt el is oltja.

Kezét csókolja hálás unokája
Daniels Felicitás.

(Nagyvárad, 1927. okt. 5.)

Brekeke urfit iskolába viszik

Kvák-vák asszonyság olvasta az ujságban, hogy Rókáné komámasszony iskolába vitte kedves csemetéit, nosza, felbuzdult a jó példán, legszébb ruhájába öltöztette Brekeke urfit s mondta:

— Egy, kettő, Brekeke! Mekeke: megyünk az iskolába.

Brekeke urfi keservesen brekeke-mekekézett, rugdalódzott, kapálódzott, de hiába, a gondos mama nem tágitott.

— No, lásd, drágám, békavirágom, mily kedves helyre hoztalak, csupa finom urfiak közé!

— Brekeke-mekeke, — sivalkodott Brekeke urfi, — de én nem akarok tanulni.

Hiszen brekeke-mekekézhetett, a kedves mama gyöngéden behuzta az iskolába s ott el-

brekekézte a tanító urnak, hogy így meg úgy, hogy van ám ő olyan finom asszony, mint Rókáné komámasszony, tessék beírni az ő fiacskáját, az ő drága Brekekéjét.

— Oh, oh, örömmel, örömmel, — mondta a tanító ur.

S mindjárt be is ültette Brekekét az első padba. Mondanom se kell, hogy a gyerekek összezabujtak, összesugtak, vihogtak, sőt valamelyik lurkó halkán el is kezdett kuruttyolni.

— Csend! — kiáltotta szigorúan a tanító bácsi. — Ide figyeljetek. Most az „a” betűt írrom fel a táblára. Mit irtam ide?

— A! — kiabált egyszerre az egész osztály, csupán Brekeke hallgatott mélységesen.

— Nos, Brekeke, te ki se nyitod a szájacskádát? Mondjad: a. Bátran. Jól nyisd ki a szájacskádát.

Brekeke kinyitotta a szájacskáját.
 — Hihhi, hahaha, mekkora szájacskája van!
 — hahotáztak a gyerekek.
 — Hiszen csak várjatok, — gondolta magában Brekeke s egy szuszra fujni kezdte: aaaaaa!
 Akkora szelet csapott, hogy ahány Abéce meg

irka volt, mind szerzetését röpielt.

De ez még nem volt elég. Brekeke egyet ugrott, kettőt szökött, össze-visszaugrált a gyerekek feje fölött, aztán egyszerre csak a nyitott ablakon át kiugrott az utcára.

Oly szerencsésen talált ugrani, hogy az ablak alatt ballagó rendőr bácsinak éppen a fejebubjára ugrott, node nem maradt ott, egy mérész ugrással a földön termett, szaladt, mintha szemét vették volna, rendőrbácsi meg utána s kiabált torkaszakadtából: Tolvaj! Tolvaj! Fogják meg!

Brekeke urfi meg csak szaladt, szaladt, addig

szaladt, amig egyenesen a kedves mama ölelő karjai közé szaladt. Hiszen, volt brekeke-kvák-vák-kutty-kurutty, meg piff-paff, supp-supp!

Ennyi s nem több Brekeke urfi diákságának gyászos története.

Elek nagyapó.

Mennyi levélbélyeget nyomtatnak az Egyesült Államokban. Az Egyesült Államok október közepén adta ki államnyomdájának statisztikai kimutatását. Ebből megtudjuk, hogy a levélbélyegnyomda naponta mintegy 60 millió különböző levélbélyeget állít elő másfélmillió dollár névértékben. Ez egy évben 18.600.000.000 darabot jelent 450 millió dollár értékben. Ehhez naponta három tonna, tehát az egész évben több mint ezer tonna papirost használnak fel és évente 270 tonna nyomdafesték szükséges a bélyegek nyomásához. A lakosság számára képest elosztva Észak-Amerika lakóira (mindegy, hogy férfi, nő vagy gyermek-e) fejenként 160 levélbélyeg jut. A nyomás ilyen óriási száma mellett aztán nem is csodálható, hogy a kormány a bélyegeket igen olcsó árban tudja előállítani: így minden 125 darab bélyeg csak a dollár századrészebe, azaz 1 centbe kerül.

A takarékossgá ujságja. Az amerikai takarékpénztárak egy idő óta új iskolai lapot adnak ki, melynek az a célja, hogy a tanulóifjúságot takarékossgára szoktassa. A tartalmában nagy emberek életrajza és életük működésének eredményei foglaltatnak.

Bármilyen magyar meséskönyvet, ifjúsági munkát megkaphatsz a kiadóhivatalban!

Elek nagyapó minden munkáját megveheted a kiadó hivatalnál.

Elek nagyapó: Gyermekszínház. Gyermekszíndarabok gyűjteménye.

Emlékezzünk a régiekről

Egy igen szükséges könyv jelen meg karácsony ünnepére Kolozsvárt, a Minerva kiadásában: Verses magyar krónika lesz a címe. Szentimrei Jenő, a kitűnő poéta írta e verseket. Az ezer éves történet egy-egy nagyobb eseményét meg egy-egy kiválóbb hősét énekl meg szépen csengő versekben, s aki gyermek e verseket megtanulja, megismerkedik a magyar nemzet ezeréves történetével. Ugy megismerkedik, hogy el nem felejtí. Még öreg korában sem. Mert a szépen csengő versek az a természete, hogy nemcsak a fülünkbe mászik be, de a fejünkbe is és ott marad örökre. Nagypó még most is szavalja Erdély verses történetét, melyet jó hatvan esztendeje tanult a kishaczoni iskolában. Így kezdődik:

Ki s mi laká Erdélyt a dák nemzet előtt,
Sötét homály lebeg még e kérdés fölött.

Ezuttal két verset közlök a készülő könyvből, melyért nem lehet eléggé dicsérni a költőt is, a könyv kiadóját is. Majd beszélek még róla. Már most mondom azonban: a könyvnek épp úgy ott kell lennie minden magyar házban, mint a Szent Bibliának.

De most beszéljenek a versek.

HUNYADI JÁNOS.

(1387—1456.)

Elsőpró viharok utjába ki állhat?
Tovazugó árkok ki emelhet gátat?
Megmozdult erdővel ki kelhet bírokra,
Ha tüzet okádik minden ága, bokra?

Hol van most a vezér: erő, lángész, jellem,
Ki maroknyi haddal százezrek ellen
Sikra száll, mérkőzik, a sarat megállja
S fegyverén megroppan ozmán hadak árja.

Amde irva vagyon: legnagyobb szükségben,
Férfiakat támaszt az Ur, nagy inségben.
Népe előtt járó, égő fáklýalángnak:
Nagy Hunyadi Jánost adta a világnak.

Szentimre, Nagyszében, Vaskapu szorosa,
Majd itt, majd ott villan Hunyadi pallosa
S az országot dúló roppant török hadat
Pozdorjává zuzza lélesztendő alatt.

Ha árulás miatt csatát vesz Várnánál
Visszanyeri bőven Nándorfehérvárnál.
Ki győzné leírni minden fényes tettét,
Melyek neve hírét ragyogóvá tették.

Erdély földje adta őt a magyar népnek,
Örök pihenésre is csak hozzánk tért meg,
Fehérvár temploma őrzi porló hamvát,
Emlékét mindenütt áldva magasztalják.

Mátyást királlyá választják.

Árván maradt Magyarország
Nagy Hunyadi halálával.
Ki lesz, aki szembeszálljon,
Török szultán hatalmával?

László király, gyenge király,
Alig mult tizenhat éves,
S gyilkos tettől, szörnyű tettől,
Alma gyötrő, keze véres.

Noha testvér-barátságát
Erős esküvel fogadta,
Nagy Hunyadi vitéz fiát,
Ifju Lászlót lefogatta.

Háromszor sujtott a hóhér
László göndör szép fejéhez,
A királynak minden álma,
Hej, azóta kínos, véres.

Fut, menekül, elbujdosik,
A büntudat szívét marja,
Arany-Prága városában
Meglelik egy reggel — halva.

Mint a méhkas zug az ország:
Bűnös így jut kora végre!
Nem is lesz ur mifelettünk
Többé semmi nemzetsége!

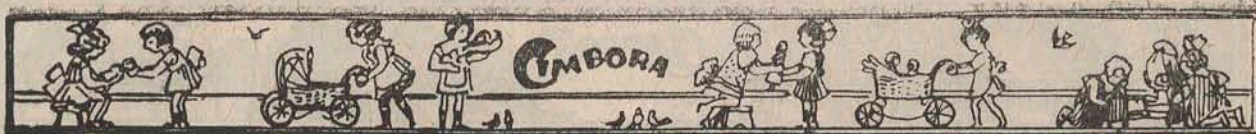
A királyválasztó rendek
Összegyültek fagyos télen,
Egész Rákos mezején most
Nem volt száj, mely mást beszéljen . . .

Hiába is ajánlgatták
Lengyel királyt, német császárt
Külország! kövei urak:
A magyar nem csinált vásárt.

Már Szilágyi Mihály urat
Készségesen meghallgatták,
S a vén vitéz ily szavakra
Nyitja meg hófedte ajkát:

„Idegenből való király
Ránk még sosem hozott áldást.

Jó magyarok, mit habozunk?
Válasszuk meg Hollós Mátyást“

Pest-Budának minden tornya
Harsogó viváltól rengett,
Hogy királlyá kiáltották
Hunyadi fiát a rendek.

Volt nagy öröm az országban,
Milyen nem volt régtől óta,
Szájrohs-zájra szerte-széjjel
Akkor zengett ez a nóta:

Mátyást mostan választotta
Mind ez ország királyságra,
Mert őt adta Isten nekünk,
Menyországból oltalmunkra.

Mi ujság?

Elkészült az új Hudson alagút. A Hudson (olv. Hödzn) folyó alatt épült alagutat, amely New-Yorkot New-Yerseyvel összeköti, november hó 12.-én adták át a forgalomnak. Hét évvel ezelőtt 1920. október 12.-én tették meg az első kapavágást az alagút megépítésére. Az alagút a világ legnagyobb mérnöki vállalkozásainak egyike, amit legjobban jellemez az a körülmény, hogy a munka megkezdése óta negyvennyolcmillió dollárt költöttek az alagutra. Teljes hossza 9250 láb, a víz, illetve a folyó alatti rész hossza 5480 láb, uttesteinek száma 2, uttestszélessége 20 láb, magassága 15 láb, óránkénti befogadóképessége 3800 jármű. A roppant alagutba percenként 3.761.000 köbláb friss levegőt sajtolnak. Érdekes, hogy lóval vontatott jármű nem léphet be az alagutba és ugyancsak száműzték belőle a kettős fedelű autobuszokat, bicikliket és a kézi tolokosikat is.

Óriási heringszüret. Jarmouth kikötővárosba nemrégiben 350 halászbárka futott be. A halászbárkák az idén bő heringszüretre találtak, mert, mint megállapítást nyert, a 350 bárka halászeredménye összesen 10.000.000 hering volt. Ebből a legnagyobb fogást egy Rose nevű halászbárka tette: 150.000 heringet fogott.

Az ősz ember parazsa

Apró unokáinak meséli ELEK NAGYAPÓ

Volt a világon egy szegény ember meg egy szegény asszony. Olyan szegények voltak, hogy még az sem volt nekik, amivel tüzet gyujtsanak. Egyszer elmentek a faluba, kaptak egy kis lisztet. Az asszony csinált belőle pogácsát, de nem volt, amivel megsüssék. Azt mondja ekkor az asszony az urának: — Menjen kend ki az utcára, nézzen valahol tüzet!

Kimegy a szegény ember, hát látja, hogy az utca végén csillámlik a tűz. Bemegy a feleségéhez, kér tőle egy fazekat s elmegy parazsra hozni. Eléri az utca végét, de a tűz még mindig jó távol volt. Amikor odaér, látja, hogy a tűz mellett ott ül egy ősz ember. Odaköszön neki: Jó estét, öreg apám!

— Adjon Isten! Hát mi jóba jársz?

A szegény ember elmondja, mi járatban van.

— No, fiam, mondja az ősz ember, vihetsz, amennyit akarsz, úgy is szegények vagytok.

A szegény ember megrakta parázssal a fazekat, szépen megköszönte s elment haza. Otthon tüzet gyujtottak, s ami megmaradt a parázsból, fazekastól betették a kuckóba azután lefeküdtek. Reggel fölkeltek és tüzet akartak gyujtani. Nézik a fazekat, hát arany lett a parázsból meg ezüst.

Megtudta ezt a gazdag szomszéd, s gondolta magában: — Ej, elmegyek én is parázssért! Elnem hát ő is, vitt egy nagy fazekat s örült, hogy majd mennyi pénze lesz. Odaér a tüzhöz s köszön az ősz embernek: Jó estét adjon Isten, öreg apám!

— Miért jöttél, fiam?

— Tüzhöz jöttem, nem birunk tüzet gyujtani, — füllentett a gazdag ember.

— No, hát, fiam, vihetsz, van itt elég!

Megörült a gazdag szomszéd, teleszedte a fazekát parázssal s vitte haza. Ő is betette a kuckóba. Reggel felkel, nézi a fazekat, hogy tele van-e pénzzel? Bizony nem lett abból pénz, hanem csak pernye. Tudta az ősz ember, hogy kivel van dolga s így büntette meg a gazdag szomszéd kapzsiságát.

(Kisbaczon.)

Pompás ízű
magas tápértékű
mindenüfkap-
ható a

STOLLWERCK TEJKARAMELLA

Az aranyhegy

Orosz mese.
Elmondja: ISTVÁN BÁCSI.

Messze, délen, a Fekete tenger partján egy vén orosz muzsiktól hallottam ezt a mesét. A tenger partján ülünk hárman a tűz körül. Fejünk felett ragyogott az augusztusi égbolt és Piotr, az öreg muzsik, elkezdte a történetet:

Baku vidékén sok-sok évvel ezelőtt élt egy dugzag kereskedő, aki halála után vagyonát egyetlen fiára hagyta. A fiu azonban sehogysem tudott bánni a hirtelen reászakadt vagyonnal és nem sokkal azután, ahogy átvette atyja örökségét, az egész kincsnek a nyakára hágott. Amikor már ott tartott, hogy nem volt mit ennie, vállára vette ásóját és kiment a piacra. Hátha kap valami munkát, — gondolta.

Amint ott áll, áldogál a piacon, — ahol a napszámósok reggelenként összegyűltek, munkára várva, hát egyszer csak arrahajt aranyos batáron a város legvagyonosabb embere. A nevét már elfelejtettem. Elég anyyi, hogy kereskedéssel foglalkozott, s mindenki azt mondta róla, annyi a pénze, hogy maga sem tudja megszámlálni. Így ragadt rá aztán a Pénzeszsák név. Mindenki így hívta, s a valódi neve lassan feledésbe ment. Amikor a napszámósok meglátták a kocsiján Pénzeszsákot, anyyi felé futottak, ahányan voltak. De Vaszilij, — aki bizony már nagyon éhes volt, — nem futott meg. Ott maradt egyedül a piac sarkán és várta a munkát.

— Akarsz munkát, fickó? — kérdezte Pénzeszsák.

— Hogyne, hisz azért állok itt.

— Mennyi bért kívánsz egy napra?

— Adj száz rubelt és rajtam nem fog mulni, hogy meg légy velem elégedve.

— Ejnye, de drágás vagy, hallod!

— Ha sokallod, keress mást magadnak, — ha találsz! Mind elszaladtak, amikor jönni láttak!

— Nem bánom hát, gyere ki holnap reggel a kikötőbe. Akkor majd hozzáláthatsz.

A következő reggelen Vaszilij tényleg kiment a tengerpartra. Pénzeszsák már várta. Hajóra ültek és a nyílt tengernek tartottak. Hosszu ideig haladtak előre, míg végül egy sziget körvonalai tüntek fel a láthatáron. A sziget magas hegyekkel volt borítva, s a partja úgy fénylett, mint a tűz.

— Tán ég ott valami? — kérdezte Vaszilij kíváncsian.

— Dehogy! Csak az aranypalotám fala csillog.

Kikötöttek és partra szálltak. Pénzeszsák felesége és a lánya már várták őket. Amíg Pénzeszsák köszöntötte családját, Vaszilij szemügyre vette a lányt. Csodaszép volt. Olyan szép, amelyet sem látni, sem elképzelni nem lehet, hanem amilyen csak a mesében fordul elő.

Vaszilij is tisztességtudóan köszönt.

Aztán a palotába mentek. Vaszilijt is magukkal vitték, asztalhoz ültették. Étellel, itallal kínálták:

— Ma még vigadjunk, — mondta Pénzeszsák, — de holnap aztán kezdődik a munka!

Vaszilij nekilátott. Jóízűen evett, nagyokat ivott rája. Amíg ott ült, Pénzeszsák lánya többször rápillantott. De volt is mit nézni rajta. Szélesvállu, erőteljes, szép legény volt, friss, mint a vér és a tej. Pénzeszsák lánya mentén beleszeretett. Egy kis idő múlva felállt az asztaltól, s intett Vaszilijnak, hogy kövesse. Odabent egy darab acélt, meg egy tüzkövet nyomott a markába, aztán suttogva mondta:

— Fogd, ha bajba kerülsz, még jó hasznát veszed! Azzal kiszaladt a szobából.

Másnap egy óriási aranyhegy felé indultak. Göröngyös, járatlan utakon jártak, s amikor odaértek, Vaszilij csak akkor látta, milyen irtózatossá magas is a hegy. Meredek fala nyílegyenesen meredt az égnek, s megmászni, se felkapaszkodni nem lehetett rajta.

A hegy lábánál pihenőt tartottak.

— No, igyunk előbb egyet! — mondta Pénzeszsák s Vaszilijnak nyújtotta kulacsát.

Vaszilij nem kérte magát. Nagyot huzott a jóféle italból, de alig vette el a szájától, menten mély álomba merült. Pénzeszsák bódító álomport kevert italába.

Amikor Pénzeszsák látta, hogy a fiu már alszik, kivette kését, s levágta a gebét, amit magával hozott. Kivette a beleit, betette a gyomrába az alvó Vaszilijt, egy ásót dugott melléje és bevarrta a ló hasát. Ő maga pedig behajt egy bokorba.

Kis idő múltán egy sereg varju került elő és éles csőrével nekiesett az elhullott lónak. Belekapaszkodtak a ló bőrébe, felrepültek a hegy tetejére és lakmározni kezdtek. Amikor már javában falatoztak, rábukkantak Vaszilijra és tán őt is felfalták volna, ha hirtelen fel nem ébred.

De Vaszilij kinyitotta a szemét, megdörgölte két öklével, azután ijedten kiáltott fel:

— Hol vagyok vajjon? — kérdezte.

Erre megszólalt Pénzeszsák odalenn:

— Fenn vagy az aranyhegy tetején. Fogd az ásódat és hajgáld le az aranyat, amennyit csak bírsz! Ha majd elég lesz belőle, megmondom, hogyan kerülhetsz le fentről.

Vaszilij vette hát az ásóját és szórta, szórta, a mérhetetlen kincset lefelé. Pénzeszsák pedig szekérre rakta a rengeteg aranyat, úgy, hogy estére már kilenc szekér roskadozott tőle.

Amikor beesteledett, felkiáltott Pénzeszsák:

— Elég! Köszönöm a fáradságodat! Elj boldogul!

— És én? — kiáltott rémülten Vaszilij.

— Te? — kacagott gunyosan amaz. — Tégy amit akarsz! Eddig kilencvenkilenc ember pusztult el odafönn az aranyhegy tetején. Legfeljebb te leszel a századik.

Azzal elhajtattott.

— Hát most mitévő legyek? — töprengett Vaszilij nagy busan. Lejutni lehetetlen... Éhen fogok veszni idefönn...

Fölötte már ismét keringtek az éhes varjak és alig várták, hogy rácsapjanak prédájukra.

Egyszer csak, ahogy ott ült és szomorú sorsán gondolkodott, eszébe jutott Pénzeszsák lányának ajándéka. Fülébe csengett a szép lány szava: Fogd, ha bajba kerülsz, még jó hasznát veszed.

— Bizonyosan tudta, mit beszél! — gondolta Vaszilij, — zsebébe nyult, kivette a kovát meg az acélt és tüzet csiholt.

Abban a pillantásban két fiatal legényke termett előtte:

— Mit parancsolsz, jó uram? — kérdezték egyhangosan.

— A tengerpartra akarok jutni!

Még ki sem mondta, a két kis legény már meg is fogta a hóna alatt. Gyengéden, óvatosan levitték a hegyről és letették a kék tenger partján.

Ott ült egy darabig, s egy kis idő múlva egy vitorlást pillantott meg.

— Hé, kapitány, vigy engem is magaddal!

— Nincs időm kikötni. Sürgős az utam és száz mértöldet vesztenék veled!

A hajó mind kisebb és kisebb lett. De hirtelen vihar kerekedett, hatalmas szél borzolta végig a tenger tükrét.

A vitorlás kénytelen volt kikötni. Felvette Vaszilijt és hazavitte Bakuba.

*

Telt mult az idő, de Vaszilijnak sehogysem javult a sorsa. Egy napon megint vállára vette ásóját és kiment a piacra napszámot keresni.

Megint csak arra hajtott Pénzeszsák arany batáron. Láttára a többi napszámos ismét szerteszéjjel szaladt. De Vaszilij nem futott el. Ott maradt egyedül.

— Akarsz munkát, fickó? — kérdezte Pénzeszsák.

— Hogyne, hisz azért állok itt.

— Mennyi bért kívánsz egy napra?

— Adj kétszáz rubel napszámot és áll az alku.

— Ejnye, de drágás vagy, hallod!

— Ha sokallod, végy mást magadnak, — ha találsz!

Hisz van miben válogatnod!

— No hát akkor gyere ki holnap reggel a kikötőbe.

Másnap tényleg találkoztak a tengerparton. Hajóra ültek, mint a multkor s a szigetre mentek. Ott kikötöttek, ettek, ittak, s másnap az aranyhegy lábánál tartottak pihenőt. Pénzeszsák megint itallal kínálta Vaszilijt.

— Nem úgy van az, jó uram! — tiltakozott Vaszilij, — te vagy a gazda, téged illet az elsőség! — s már nyujtotta is a kulacsát. — Igyál a boromból, s aztáv izsom én a tiedből!

Pénzeszsák nem utasította vissza a szives kínálást. Jót huzott a kulacsból, de még le sem nyelte az utolsó kortyot, máris aludt. Volt esze Vaszilijnak, most ő kevert álmoport az itókába.

Most Vaszilij vágott le egy gebét. Ő is kiszedte a beleit, bele varta Pénzeszsákot, — nem feledkezett meg az ásóról sem. Aztán egy hokorba húzódott.

A varjak most sem sokáig késtek, felcipelték a lovat a hegy tetejére és hozzáláttak. Amint éles csőrük belevágott az alvó Pénzeszsák combjába, az ijedten ébredt fel:

— Hol vagyok! — kiáltott fel és csodálkozva nézett körül.

— Fenn vagy az aranyhegy tetején. — szólott fel Vaszilij. — Fogd az ásód, s szórd szorgalmasan az aranyat. Ha már elég lesz idelelni, majd megmondom, hogyan kerülhetsz le fentről.

Pénzeszsáknak nem volt más választása. Fogta az ásót és hányta, hányta a sok aranyat lefelé, csak úgy csurgott az arcáról a verejték. Mire beesteledett, már vagy tizenkét szekérre valót dobált le.

Vaszilij szekérre rakta a drága kincset, aztán felkiáltott:

— Most már elég! Köszönöm a fáradságot! Éljen boldogul!

— Hát velem mi lesz? — rémildözött Pénzeszsák.

— Veled?! — kacagott Vaszilij. — Semmi több, mint velem! Tégy, amit akarsz! Eddig kilencvenkilenc ember pusztult el odafönn, — legfeljebb te leszel a századik! — s elhajtott a tizenkét szekérrel.

Az aranypalotához hajtott, elvette Pénzeszsák lányát feleségül, beült a pompás aranypalotába és boldogan élt ott haláláig.

Pénzeszsák azonban ott maradt az aranyhegy tetején és az éhes varjak halálra csipkedték hegyes csőrükkel.

(Szatmár.)

Elek nagyapó üzeni.

A levél írás igen fontos szabálya: hol, melyik évben melyik hónap hányadik napján kelt a levél!

Köszeghy Ilona. Ha nem írád, ugyis tudnám, hogy te új unoka vagy. Honnan tudja azt nagyapó? — kérde te. Onnan tudom, hogy hiányzik leveledből a levélírásnak egy igen fontos szabálya: hol és mikor kelt. Bizonyos vagyok abban, hogy a következő leveledben helyrehozod ezt a mulasztást, s remélem, szorgalmas levélíró unokám leszel. Az írásodon meglátszik, hogy most mentél a második elemibe, de ha gyakran és gondosan irsz nagyapónak, egy éven belül úgy megszépül az írásod, hogy magad is gyönyörködni fogsz benne, hát még nagyapó. — **Galla Böske, Pécska.** Megfogadod a tanácsomat és gyakran fogsz írni, mert beismered, hogy rosszul irsz. Hiszen, rossznak éppen nem mondható az írásod, de azért csak írjál szorgalmasan, mert bizony mondom a levélírás fontos kiegészítője az iskolai tanulásnak. Nem szükséges tulságosan törni a fejedet azon, hogy miről írjál. Lám, most Jolánkáról, a te négy éves hugodról írtál, akinek felolvasod a meséket, aki azt üzeni, hogy ha nagyobb lesz, ő is fog írni. A család, a rokonság, az ismerősök köréből, az iskolai életből, a barátaidról, az olvasmányaidról: imé mennyi mindenről írhatasz levelet. Aztán valamint egyik álom hozza a másikat, azonképpen hozza egyik gondolat a másikat s egyszerre csak azon veszed észre magadat: nem is elég egy levélpapír. Így, Böske, így. — **Szepessy Zoltán, Nagyenyed.** Szépen s helyesen írtad le az utadat Aradtól Nagyenyedig: gyönyörködtem benne. Hátha még közléről s nem a vasutról láttad volna mindazt, amit leírtál! — **Kósa Károly, Zalaegerszeg.** Tizenhárom címet küldtél hozzám és én továbbítottam a kiadóbácsinak, hogy ő meg fáradságod jutalmául külföldi bélyegeket küldjön neked. Vajha sokan követnék a te buzgóságodat! — **Hopp Erzsébet és Magda, Aranyosgyéres.** Nem haragszom a lustaságod miatt, mert komolyan ígéred, hogy ezután szorgalmasan irsz. Ugy legyen! Írtam a kiadóbácsinak, hogy az újságot, amely eddig apuka nevére járt, ezután a te nevedre küldje. — **Geröfny Margit, Nagyszeben.** Ne csak megfejtést, de levelet is! — **Vitéz Erzsike, Kassa.** Hasznos munkát végeztél a mese folytatásával is, mert ezzel is gyakoroltad magadat a fogalmazásban és a helyesírásban. — **Katona Ilonka, Székelyudvarhely.** Csupa jó híreket hallok a tanítónőképzőről. Voltatok már a Szejkézfürdőn is, mely a halhatatlan emlékü Orbán Balázsé volt, aki a Székelyföld minden faluját, nevezetesebb emlékeit fölkereste, könyvben megírta és saját költségén kinyomtatta. Ritka ma az ilyen ember. Megérdemli, hogy a sírját teleültesse virággal. — **Moldvai Marika, Aranyosgyéres.** Kedves a te Mikulás históriácskád. Már azért is megérdemled, hogy a kiadóbácsi pótolja az 1. és a 18. számot. — **Salamon Zoltán, Aranyosgyéres.** A kiadóbácsi neked is pótolja

az 1., 19. és 21. számot. — **Kugel Karesi, Brád.** Levelet, levelet! — **Hunyadi Hermin és Sándor, Petrozsény.** Nekem nem zaklatás a levél, de öröm, mert igen érdekel engem az én Cimborá-unokáim fejlődése. Hát csak írjatok szorgalmasan. Szeretettel várom leveleiteket.

Lázár Mariska, Gyergyószentmiklós. Nyugodt lehetsz affelől, hogy minden leveledre válaszolok, de türelemmel kell várnod, amíg a válaszok sorra kerünek. A Tábori Piroska és a Gaál Mózes könyvéért küldött 54 lejt továbbítottam a kiadóhivatalnak. Eddig bizonyosan megkaptad a könyveket. Majd számolj be róluk. A tréfás számrejtvény sorra kerül. Az Isten hatalma megfejtésű rejtvény régi jó ismerős. — **Lázár Ilonka, Gyergyószentmiklós.** Várom az ígért levelet. — **Geröfny Margit, Nagyszeben.** A református iskola VI. osztályába jársz: a zárdaiba nem vettek föl, mert nem vagyok német katolikus, hanem tisztamagyar. Értse, aki érti ezt. Az én gyermekkoromban nyitva állt előttünk mindenféle iskola. De hát ez rég volt. Látod, én szívesen fölveszlek az unokáim közé, s még tandíjat sem kell ezért fizetned. Mert nekem minden jó gyermek unokám, akár előfizetője a Cimborának, akár nem. Szeretettel várom további leveleidet. — **Salamon Zoltán, Torda.** Azt igen jól tetted, hogy az iskola megnyitása előtt is tanulgattál édes anyád segítségével. Ha közlésre elfogadom a rejtvényedet, meg is fog jelezni, de türelemmel kell várnod erre, mert rengeteg rejtvényt vár a sorára. — **Matta Erzsike, Gyergyószentmiklós.** Örömmel látlak unokáim seregében s intézkedtem, hogy a te nevedre küldjék a Cimborát. Ha a Félix-fürdőn meg Ratosnyán nyaraltál, bizonyára láttál s tapasztaltál eleget, amiről beszámolj. Hát csak számolj be: ezzel is gyakorold magadat a fogalmazásban és a helyesírásban. Ha Gyergyóba megyek, nem kerüllek el. A számtani kérdés sorra kerül, a malomrejtvény igen könnyű. — **Szabó Baba, Kolozsvár.** Intézkedtem, hogy a kiadóhivatal neked is küldjön olyan körlevelet, amelyet Petrovay Gabinak küldött. Igazán szép, hogy önként vállalkozol a Cimborá terjesztésére. Arról, hogy mikor jár le az előfizetésed, a kiadóhivatal értesít. Rejtvényed sorra kerül. — **Kazay Izabella, Sepsiszentgyörgy.** Isten hozott unokáim seregébe! Rejtvényed jó. — **Takáts Árpád, Nagyhalmagy.** Ha nem eszlódom, most találkozom először a neveddel. Levelet is várok, nemcsak megfejtést. — **Kacsó Feruska és Tusika, Nyáradselye.** Amiatt nem irtatok oly sokáig, mert Gázsika készült a marosvásárhelyi gimnáziumba. Most te is helyette, amíg a gimnáziumból haza jön. Elhiszem, hogy nagy volt az örömetek, amikor megjött az első levél Gázsitól. Jövő évben megduplázódik ez az öröm, mert akkor már te is gimnazista leszel, ugy-e. Hát Tusika mikor kezdi meg a levélírást? — **Vogel Edith, Nagyenyed.** A román polgári második osztályába jársz sok a tanulivalód, amiatt irsz oly ritkán. Elhiszem, hogy nem sok idő jut a levélírásra, ha az iskolán kívül franciát és hegedülni is tanulsz. Ha már három nyelven beszélsz: magyarul, románul és németül, akkor már te valószínűs nyelvtudós vagy. Kívánatos is, hogy ezt a

három nyelvet minden erdélyi gyermek megtanulja, mert így könnyebben boldogul, bármiféle pályát választ. Azt hiszem, van még abból az arcképemből, amelyet tavaly karácsonykor minden unoka megkapott: intézkedtem, hogy küldje meg neked is a kiadó bácsi. Ha anyukád tanított meg otthon írni és olvasni magyarul, jól megtanított, mert alig találhat hibát a leveledben, bár sohasem jártál magyar iskolába. Bizony, az anyák a legjobb nyelvmesterek, áldja meg az Isten őket! — **Hj. Tóth Samu, Torda.** Három éve jár neked a Cimora, sok kellemes perest szerzett neked, s csak most adsz életjelt magadról! Megvalold őszintén — s ezért dícséretet érdemelsz — hogy sokszor készültél a levélírássra, de mindig megakadályozott ebben a játék. Nem baj! Jobb későn, mint soha. Szeretem hinni, hogy ezután szorgalmasan írsz, vagyis gondod lesz az idő helyes beosztására. Örömmel látom, hogy szeretet az iskolát s alig várod, hogy ismét ott lehess barátaid között. — **Hamvai Erzsike, Csiz, Csehszlovákia.** Sok országot-világot bejártam, sok gyermekszobát láttam, de anyyi babát, mint amennyi van a te magyarruhás fényképeden, együtt még nem láttam. Amint látom, kettőt már kiházasítottál, de még annyian vannak, hogy nagyanyó leszel, amíg valamenynyit kiházasítod. Nagyanyó igen-igen makacs nő: halálni sem akar arról, hogy az ő arcképe bekerüljön az újságba. Azt mondja: aki őt látni akarja, jöjjön Kisbazonba: éjjel-nappal tárva-nyitva a kapu. Hiszen, csak mehessek egyszer felétek, bizony, nem kerülöm el a házatokat. — **Olasz Iván és Egon, Kisjenő, Aradmegye.** Megkaptad a Cimborát, sok örömed volt benne. Nekem is a leveledben. Ha jövőre Kolozsvárra még a gimnáziumba, könnyen meglehet, hogy találkozunk. Biztosd Egot, akinek Őcsike a házi neve, hogy ő is kezdje meg a levélírást. Következő leveletekben írjátok meg, hogy fiai vagy rokonai vagytok-e Olasz Lajosnak, akitől én már oly sok szép költeményt olvastam? — **Árvay Klára és Gábor, Nagygejőcz, Csehszlovákia.** Derekasán dolgoztatok mindketten: sok címet írtatok össze. Mind a ketten megérdemlitek a könyvet. — **Stengl Erzsike, Csermő, Aradmegye.** A'apos munkát végeztél a rejtvény megfejtéssel, de levelet is várok, nemcsak megfejtést. — **Szondy Gyurka, Debreczen.** Kár, hogy elveszett a vázlatkönyved s e miatt nem küldheted a balatoni rajzokat, de én megelégszem a debreczeni nagy templom rajzával is, amelyhez oda rajzoltad Bugyi Sándort is a debreczeni híres taligást. Már meg is ígértem édesapádnak, hogy a télen majd Pestről ellátogatok Debreczenbe is, s természetesen, első sorban tihozzátok. Remélem, ígéretem beváltásában semmi sem akadályoz meg. — **Seresster Anna, Bodola, Brassómegye.** Nem esodálok, hogy oly igen kívánczol Pestre, ha Mancsi nem győz eleget beszélni róla. Ha Isten is úgy akarja, e télen is ellátogatunk Pestre s akkor remélhetően megismerkedünk a te kedves barátnőddel, Váradi Mancival is. Nem emlékszem, hogy levelet kaptam volna tőle, Valószínű, elvesztett a levél. Amint nagyanyó szokta mondani: rendszerint elvesznek a meg nem írt levelek. — **Jakabo-**

vits Margit és Dezső, Homoródalmás, Udvarhelymegye. Háromszoros öröm ért egy napon: üzenetet kaptatok a Cimborában, könyvet nyertetek és rejtvény jelent meg tőletek. Magam is azt mondom, egy kicsit sok egy napra, de hát mégis csak jobb, ugy-e, mintha csak egy bálnát is érne egy napon. A fő, hogy ne tegyen elbizakodottá a szerencse, amely forgandó szokott lenni. Írtam a kiadó bácsinak, hogy küldjön nektek abból az arcképemből, ha még van be'őle, amely karácsonyi ajándéka volt a Cimora előfizetőinek és pótolja a 28. számot meg a Három herceg első mellékletét. Annak igen örvendek, ha egyszer csak betoppantok hozzánk. A versesrejtvény sorra kerül. — **Bodola István, Sepsiszentgyörgy.** Futballozás közben kificamodott a kezed, emiatt nem váltathatt be az ígéretedet. Fő, hogy meggyógyult a kezed, s folytathatod a levélírást. Versedben sok szép gondolat van, de a verselés mesterségében még járatlan vagy. Majd eljön ennek is az ideje, csak olvasd nagy figyelemmel a jelesebb költőket.

A kiadó bácsi postája belföldi előfizetőihez.

Zeitler Baba, Valeamori. A hiányzó példányokat pótoltuk. — **Benedek Edith, Bukarest.** A könyvesere ügyében külön levél ment. — **Török Lacika, Etéd.** Ird meg, milyen számok hiányoznak. Szívesen pótoljuk. — **Kalós Vera, Temesvár.** A 30. számban hirdetett Filléres Könyvtár kötetek legnagyobb része elfogyott. A kívánt könyvekből 4 darabot elküldöttünk, míg a további 4 darabot másokkal pótoltuk. Hisszük, hogy azokat is szívesen fogadtad. — **Imbery Gabi, Dés.** Az ajándékul szánt töltőtollak elfogytak. Válassz helyette egy más ajándékot, ird meg és mi azonnal küldjük. — **Török Vilii, Homoródszentpál.** Örömről szolgál, hogy tetszenek neked a nálunk vett könyvek, annál inkább, mert minden oldalról ezt halljuk. Ez pedig nagy szó, mert november havában eddig több mint 500 könyvet küldöttünk széjjel Erdélyben, Csehországban és Jugoszláviában. — **Róth Piroska, Vulkán.** A múlt évben a Cimora utolsó száma a 48. volt, s így a 49.-et nem pótolhatjuk. Az ez évi 26. számot megküldtük.

A kiadó bácsi postája külföldi előfizetőihez.

Kraumann Edvin, Eperjes. A június végén küldött Kc 40.— hozzánk július 15-én beérkezett. — **Sas Attila, Pozsony.** Szívesen üdvözlünk Elek nagyapó unokái között s természetesen neked is rendelkezésedre áll mind az a könyvvásárlási kedvezmény, amelyet az erdélyi és más országi előfizetőknek nyújtunk. A leírákat 1:5 arányban számítsd át csehkoronára és postaköltség címen kötetenként 1 koronát kell beküldened. — **Schröder A. Pisti Losoncz.** A kért töltőtollat nem küldhetjük, mert készletünk teljesen kifogyott. Válassz más ajándékot és közöld velünk; rögtön küldjük. — **Maléter Pál, Eperjes.** Felszólításunkban a Kc 40.—t, 1927. VII. 1-től XII. 31-ig terjedő időre kértük. Az előfizetési díj továbbra is negyedévenként Kc 20.— maradt.

MACSKÁSI IMRE

Ezelőtt száz esztendővel úgy ismerték ezt a nevet, akárcsak a Kinizsi Pálét. Testőr volt s abban az időben a legerősebb ember.

Egyszer, hogy Erdélyben járt, utközben leesett a lova lábáról a patkó. Beállított hát a kovácshoz.

— Van-e kész patkója? — kérdezte a kovácsot.

— Hogyne volna, — felelte a székely kovács — van bizony, husz is.

— Erős-e? Mert nekem csak erős kell.

A kovács előszed egy csomó patkót és mutatja. Macskási meg akarja tréfálni a kovácsot. Fölvesz

No, — azt mondja — ez nem erős.

Fölveszi a másikat is. Azt is összetöri.

— Ez sem erős.

A harmadikkal hasonlóképpen cselekszik.

Látom, — azt mondja — hogy mind gyöngye a patkója, de ha nincs más, meg kell vele elégednem.

A kovács, maga is jó erős, markos ember, nem szól semmit, fölveri a patkót.

Macskási odavet egy tallért a kovácsnak és fel akar ülni a lovára.

Megálljunk, — mondja a kovács — meg akarom nézni, hogy erős-e ez a tallér?

Azzal fogja a vastag tallért és kétfelé töri az ujjával.

— Nem erős. Kérek másikat.

Hasonlóképp cselekszik a második és harmadik tallérral is, míg végre a negyedikre azt mondja:

— Látom, hogy mind gyöngye a tallérja, de ha nincs más, meg kell vele elégednem.

Macskási ekkor elnevette magát és kezét adott a kovácsnak.

— No, barátom, — mondja neki — te visszaadtad a tréfát. Így se jártam még soha, mióta katona vagyok.

ELLENZÉK

a legrégebb
és legelterjedtebb
magyar napilap

*

Színház, művészet, zene, Sport,
Sakk, Radio, Automobil rovatok,
Irodalmi melléklet

CLUJ (KOLOZSVÁR) Str. UNIVERSITATII 8.

FEJTÖRŐ.

A sorsolásban való részvételre egy rejtvény megfejtése is jogosít!

A rejtvény megfejtését, a megfejtők és nyertesek névsorát egyszerre, a megfejtést követő 60. nap végén közlöm!

A megfejtések beküldésének határideje a 60. nap 10-ik napja.

SZÁMREJTVÉNY.

Beküldte: Guttman Kató.

13, 2, 3, 16, 24. A sok ellentéte.

10, 19, 11. Madár.

1, 4, 5. Evőeszköz.

15, 14, 17, 22, 14. Sok szín együtt.

8, 9, 6, 19. Házi szárnyas.

7, 20. Állat.

12, 8, 18. Folyó.

21, 17, 23, 24, 20. Nemzet.

1—24. Közmondás.

KÉPREJTVÉNY

BETŰREJTVÉNY.

Beküldte: Gál Zsuzska.

Torokgyulladás

Köpec

CIMBORA képes heti gyermeklap. Megjelenik havonta háromszor, minden hó 10., 20. és 30.-án.

ELŐFIZETÉSI ÁRA: Romániában negyedévenként 100 lei, Csehszlovákiában negyedévenként 20 Kc., Magyarországon negyedévenként 3 pengő.

KIADÓHIVATAL: Satu-Mare (Szatmár), Strada Mircea cel Mare 3. A kiadóhivatalhoz küldendő a „Cimbora“ előfizetési bejelentései és díjai.

Laptulajdonos: Szabadsajtó könyvnyomda és Lapkiadó.

SZERKESZTŐSÉG: Bațanii-Mici (Kisbácson) u. p. Bațanii-Mare (Nagybácson), jud. Treiscaune (Háromszék-megye). E címre küldendő a „Cimbora“ részére szánt kéziratok, az Elek nagyapóhoz írott levelek és rejtvénymegfejtések.